

معدلات تهران و حزب الله در رویارویی با اسرائیل

افزایش تنش‌ها بین اسرائیل و گروه حزب الله لبنان از زمان حمله ۷ اکتبر حماس منجر به مرگبارترین درگیری‌ها در آن سوی مرزهای اسرائیل در طی چند دهه گذشته شده است. با این حال زمانی که مخاصمات منطقه‌ای به خطرناک‌ترین سطح خود رسید و تهران در اقدامی بی‌سابقه ۳۰۰ موشک و پهپاد به سمت اسرائیل شلیک کرد، نقش آفرینی حزب الله در این درگیری عمدتاً نامدین بود. در روز ۱۴ آوریل، حزب الله در هماهنگی با حملات تهران ده‌ها راکت به سمت مواضع نیروهای اسرائیلی در بلندی‌های جولان شلیک کرد که به احتمال بسیار زیاد از محل استقرار نیروهای این گروه در خاک سوریه به شلیک شده بود. اما این آتشباری محدودتر از حملات دیگری بود که حزب الله از ماه اکتبر انجام داده بود؛ و زمانی هم که روز بعد اسرائیل تصمیم به تلافی اقدام ایران گرفت، مواضع حزب الله در میان اهداف اسرائیل نبود.

اینکه هیچ‌یک از طرفین درگیری علاقه‌ای به درگیر کردن حزب الله، قدرتمندترین نیروی نیابتی ایران در منطقه نداشته‌اند، یکی از مهمترین تصمیمات برای مهار منازعه‌ای بود که می‌توانست به یک تنش غیرقابل کنترل تبدیل شود اما ایران و اسرائیل اعلام کردند در حال حاضر خواهان آن نیستند. ریم ممتاز، محقق انستیتوی بین‌المللی مطالعات استراتژیک در این باره گفت: «برای حزب الله و ایران، این یک تحلیل هزینه-فایده بود... اگر تهران به دنبال یک جنگ کامل با اسرائیل بود، حزب الله یکی از اجزای اصلی حملات تهران را تشکیل می‌داد.» تحلیلگران معتقدند تمایل به حفظ قدرت آتش حزب الله برای زمانی که اسرائیل تهدیدات خود را برای عقب راندن این گروه از مرز عملی کند، راه حل دیپلماتیکی برای حل موضوع وجود نداشته باشد، به توضیح خویشتن داری نسبی حزب الله در تحولات اخیر کمک می‌کند. تمایل ایران برای اجتناب از یک واکنش جدی تر آمریکا و اسرائیل به گروه حزب الله نیز یکی از عوامل مؤثر در این تصمیم بوده است. به گفته ممتاز، هر چند حمله روز اول آوریل به ساختمان کنسولی ایران در دمشق به برافروختن آتش درگیری منجر شد، اما از آستانه تلقی شدن به عنوان یک تهدید وجودی برای حکومت ایران عبور نکرد. «بنابراین مداخله جدی حزب الله ضرورتی نداشت.» ارزیابی انجام گرفته براساس اطلاعات منابع محلی نشان می‌دهد از زمان حمله مرگبار حماس به جنوب اسرائیل، حدود ۲۶۰ نیروی رزمی گروه حزب الله در درگیری‌ها با اسرائیل کشته شده‌اند، آماري که بیشتر از کشته‌های این گروه در جنگ ۲۰۰۶ با اسرائیل بوده است.

بیش از ۶۰ غیرنظامی نیز در لبنان کشته شده‌اند و ۹۰ هزار نفر از روستاهای واقع در مرز با اسرائیل آواره گشته‌اند. در اسرائیل ۱۴ سرباز و ۸ غیرنظامی در اثر حملات حزب الله کشته شده و بیش از ۹۰ هزار نفر از خانه‌های خود در مناطق مرزی آواره شده‌اند. براساس برآوردها، حزب الله به عنوان گل سرسید نیروهای نیابتی ایران در منطقه متشکل از حدود ۲۰ تا ۵۰ هزار نیروی رزمی و زرادخانه‌ای قدرتمند از پهپادهای مهاجم، سلاح‌های سبک، توپخانه، تانک و موشک‌های نقطه‌زن پیشرفته است. مبارزان کارآموده این گروه آخرین بار در سال ۲۰۰۶ در یک جنگ ۳۴ روزه مرگبار علیه اسرائیل شرکت داشتند و پس از آن نیز طی یک دهه تلاش برای حفظ حکومت بشار اسد در جریان جنگ داخلی سوریه مهارت‌های رزمی خود را افزایش داده‌اند. یک مقام لبنانی گفت، تصمیم اسرائیل مبنی بر هدف قرار ندادن حزب الله در روز جمعه به تلافی حمله ایران نشان داد که «افراد عاقل عنان امور را در کابینه دوستانه و متفرق اسرائیل در دست داشته‌اند.» وی که نخواست نامش فاش شود افزود، اگر اینگونه نبود، «حزب الله ناگزیر از تلافی شدید می‌شد... در آن صورت ما اکنون درگیر یک جنگ تمام‌عیار بودیم.» وی افزود: «این درگیری درباره حزب الله نیست، درباره ایران است. ایران باید این پیام را دریافت می‌کرد تا فکر نکند که می‌تواند به آتش گشودن به سمت ما ادامه دهد... امیدوارم برداشتی که ایرانی‌ها از این تحولات داشته‌اند این باشد که آن‌ها باید در آینده محتاط‌تر عمل کنند.»

کارنامه آمریکا در جنگ غزه

واشنگتن تا چه اندازه در رسیدن به اهداف تعیین شده خود در ۶ ماه ابتدایی جنگ اسرائیل و حماس موفق بود؟

طرف‌های درگیری همچنان از زور، خشونت، اقدام‌های نظامی، پروپاگاندا و اظهارات رسانه‌ای برای شکل دادن به محاسبه‌های افرادی که در مذاکرات شرکت دارند و استفاده می‌کنند، پیچیده شده است. این گفت‌وگوها همچنین به دلیل موضوع بازگشت آوارگان فلسطینی به شمال غزه، مطالبه حماس برای عقب‌نشینی کامل نیروهای اسرائیلی از نوار غزه و آتش‌بس دائمی و درخواست کمک‌های بشردوستانه بیشتر، پیچیده تر شده است. این واقعیت که اسرائیل همزمان با مذاکره با حماس از طریق قطر و مصر خواهان از بین بردن تعداد بیشتری از رهبران این گروه است، خودش نمایانگر پیچیدگی‌های وضعیت جاری است. حمله اسرائیل در ژانویه گذشته که باعث کشته شدن صالح العاروری، رهبر ارشد حماس مستقر در بیروت شد که در مذاکره تبادل آسرا نقش داشت، احتمالاً بر تلاش‌های دیپلماتیک تأثیر گذاشت. علاوه بر این تبلیغات حماس، از جمله انتشار ویدئویی از زنان اسرائیلی که در غزه گروگان بودند، جنگ روانی‌ای است که با هدف اثرگذاری بر مباحث سیاست داخلی اسرائیل طراحی شده است.

نتیجه‌گیری: دیپلماسی اواخر ماه نوامبر نتایجی بر جای گذاشت، اما ناتمام باقی ماند.

اجتناب از جنگ گسترده‌تر منطقه‌ای

نمره کلی سیاست آمریکا: ۱۴

علاوه بر افزایش انتقال سلاح و همکاری اطلاعاتی با اسرائیل، ایالات متحده آمریکا در هفته‌های نخست جنگ برای ارسال پیام باززدنگی به ایران، حزب الله لبنان و دیگر گروه‌هایی که تهدید به گسترش جنگ می‌کردند، دو نواگروه تهاجمی هوایمبار به منطقه اعزام کرد. ارتش آمریکا در واکنش به تهدیدهایی که در عراق، سوریه، لبنان و یمن وجود داشت سطح حضور و آمادگی خود را پیرامون منطقه افزایش داد. حوثی‌های یمن به دریانوردی بین‌المللی در دریای سرخ حمله کردند و انگیزه آن را مخالفت با عملیات نظامی اسرائیل علیه حماس در غزه عنوان کردند. حوثی‌ها همچنین با پهپاد و موشک بالستیک به اسرائیل حمله کردند. دولت بایدن «عملیات متولی رونق» را با همکاری یک ائتلاف چندملیتی از ۲۰ کشور برای حفاظت از امنیت و ایمنی دریانوردی در دریای سرخ آغاز کرد. علاوه بر این عملیات دفاعی، ایالات متحده مجموعه‌ای از حملات هوایی را با هماهنگی متحدانش علیه مواضع حوثی‌ها در یمن انجام داد. شبه‌نظامیان تحت حمایت ایران در سوریه و عراق نیز نظامیان آمریکایی و اسرائیلی را در منطقه با صدها حمله هدف گرفتند. روز ۲۹ ژانویه این حملات منجر به کشته شدن ۳ سرباز آمریکایی شد که در پایگاهی در اردن مستقر بودند و از تلاش‌های آمریکا در مقابل به تهدید داعش حمایت می‌کردند. این حمله منجر به مجموعه‌ای از حملات آمریکا در ماه فوریه به مواضع شبه‌نظامیان تحت حمایت ایران در عراق و سوریه شد. اردن در این دوران با فشارهای زیادی مواجه شد؛ بالا رفتن مخاطره یک منازعه منطقه‌ای در کنار رابطه نزدیک با فلسطینیان ساکن کرانه باختری، غزه و قدس باعث بالا رفتن فشارهای داخلی در اردن شد. عراق هم با مخالفت‌های داخلی و افزایش تنش‌ها به دلیل حضور نظامی آمریکا در خاک خود مواجه شد. منازعه و تنش بین اسرائیل و حزب الله لبنان در طول شش ماه گذشته مستمراً افزایش پیدا کرد و حملات از دو سوی مرز بین اسرائیل و حزب الله همچنان ادامه دارد. این حملات در طول زمان به تدریج مقیاس گسترده‌تری پیدا کرده‌اند. دولت بایدن، آموس هوجستاین، نماینده ویژه خود را برای چندین ماموریت دیپلماتیک با هدف کاهش تنش در مرز اسرائیل و لبنان اعزام کرد. همه این گروه‌ها پیوندها و ارتباطاتی با ایران

مسئله از آن جهت اهمیت داشت که جمعیت رفح به یک میلیون و ۴۰۰ هزار نفر رسیده بود که بخش اعظم آنها شهروندانی بودند که از دیگر نقاط غزه آواره شده بودند. همزمان دولت بایدن قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل را که خواستار آتش‌بس فوری شده بود و راهکارهای جایگزین ارائه داده بود، وتو کرد. اواخر مارس و اوایل آوریل، اختلاف میان دولت بایدن و دولت بنیامین نتانیاها، نخست‌وزیر اسرائیل بر سر حمله نظامی به رفح و برنامه اسرائیل برای روز بعد از حمله علنی تر شد. روز ۲۵ مارس دولت ایالات متحده به قطعنامه شورای امنیت که خواستار آتش‌بس فوری شده بود رای منتهی داد.

نتیجه‌گیری: دولت بایدن، حتی در دورانی که شکاف و اختلاف به وجود آمد و شاهد انتقادهای تندی از سوی مخالفان داخلی سیاست‌هایش بود، حمایت قاطع خود را از اسرائیل در دفاع از خود و از بین بردن تهدید حماس نشان داد. آمریکا به ارسال بدون محدودیت سلاح و هماهنگی اطلاعاتی با اسرائیل ادامه می‌دهد. عملیات اسرائیل آثار ویرانگری بر ظرفیت اجرای عملیات حماس علیه اسرائیل بر جای گذاشته است اما باید در آینده دید که اسرائیل تا چه حد توانسته است این تهدید را در درازمدت تخفیف دهد و برنامه‌های اسرائیل برای امنیت پس از جنگ هنوز روشن نیست.

نگاه
تحلیلگر

برایان کاتولیس

پژوهشگر ارشد اندیشکده
مؤسسه خاورمیانه

آنچه در این گزارش آمده، دیدگاه یک اندیشکده آمریکایی است که عملکرد دولت این کشور را در قبال جنگ غزه ارزیابی کرده است. محتوای منتشر شده در این گزارش الزاماً منعکس کننده دیدگاه روزنامه «هم‌میهن» نیست و تنها با هدف آشنایی مخاطبان فارسی‌زبان با برداشته‌ها و نظرات پژوهشگران و اندیشمندان آمریکایی نسبت به عملکرد دولت آمریکا در منازعه کنونی خاورمیانه منتشر شده است.

دولت بایدن ۵ هدف اصلی را برای سیاست‌هایش در خصوص واکنش به حملات ۷ اکتبر حماس و جنگ اسرائیل علیه غزه مطرح کرده است. در این گزارش تلاش شده است تا موفقیت یا شکست دولت آمریکا در رسیدن به این اهداف بررسی شود. این گزارش براساس قضاوت مستقل و تحلیل یکی از پژوهشگران مؤسسه خاورمیانه براساس پژوهش‌های او و بازخوردهایی که از همکاران و هم‌تایانش گرفته است، تدوین شده است. در این چارچوب برای هر هدف اعلام شده از ۲۰ نمره داده شده و دلایل این نمره توضیح داده شده است.

حمایت از اسرائیل در دفاع از خود و از بین بردن تهدید حماس

نمره کلی سیاست آمریکا: ۱۸

حمله حماس در روز ۷ اکتبر ۲۰۲۳ در یک روز بیش از کل دوران چهارونیم ساله انتفاضه دوم بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵ تلفات بر جای گذاشت. این روز، مرگبارترین روز در تاریخ اسرائیل بود. چندین روز طول کشید تا اسرائیل بتواند کنترل بر سرزمین‌هایش را در جنوب بازپس بگیرد و افرادی را که از درون غزه نفوذ کرده بودند بازداشت کند یا به قتل برساند. ساعتی پس از حمله ابتدایی اسرائیل کارزار ویرانگر بمباران هوایی را در باریکه متراکم از لحاظ جمعیتی غزه آغاز کرد. جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا، ساعتی پس از حمله سخنرانی کرد و به میلیون‌ها اسرائیلی اطمینان داد. او روز ۱۸ اکتبر به اسرائیل سفر کرد تا پیام حمایت قاطع خود را به اطلاع مقام‌های اسرائیل برساند و در عین حال تلاش کند بر فرآیند تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری اسرائیل در مرحله بعدی اثرگذاری کند. بایدن بلافاصله پس از بازگشت در ساعت ۱۰ به مخاطب تلویزیون، سخنرانی‌ای برای شهروندان آمریکایی انجام داد و خواستار کمک‌های نظامی بیشتر به اسرائیل شد که تا آن زمان پشت سد کنگره مانده بود. حمله زمینی اسرائیل به غزه از ۲ نوامبر آغاز شد و با تحولاتی در مقیاس و شدت عملیات ادامه پیدا کرد. در طول ۶ ماه جنگ، دولت بایدن دفاع اسرائیل را به یکی از اولویت‌های اصلی خود بدل کرده است و به صورت مستمر از هدف اسرائیل برای از بین بردن تهدید حماس حمایت می‌کند. دولت بایدن به انتقال سلاح به اسرائیل بدون هیچ محدودیت و هماهنگی اطلاعاتی، حتی در بدترین شرایط اختلاف علنی در مورد جنگ بین دو دولت، استمرار یافت. ماه فوریه مقام‌های اسرائیلی اعلام کردند که برنامه حمله زمینی به رفح را در جنوب نوار غزه در دستور کار دارند. بایدن و تیمش نگرانی‌هایی را بر این اساس مطرح کردند که اسرائیل هیچ برنامه مشخصی برای حفاظت از شهروندان غیرنظامی ندارد. این

آزادی گروگان‌هایی که توسط حماس در غزه نگهداری می‌شوند

نمره کلی سیاست آمریکا: ۱۵

حماس، جهاد اسلامی فلسطین و گروه‌ها و اشخاص دیگر بیش از ۲۵۰ اسرائیلی و شهروندان کشورهای دیگر را بازداشت کردند و به گروگان گرفتند. اجساد تعدادی از افراد که تصور می‌شد روز ۷ اکتبر به گروگان گرفته شده‌اند بعدها در همان روزهای ابتدایی جنگ شناسایی شدند. تعدادی دیگر در اسارت و احتمالاً به دلیل حملات اسرائیل جان باختند. ایالات متحده تلاش زودهنگام دیپلماتیکی را با هماهنگی نزدیک با اسرائیل، قطر، مصر و تعدادی دیگر از بازیگران برای آزادی گروگان‌ها آغاز کرد. در هفته‌های نخست جنگ اسرائیل و حماس، دیپلمات‌های آمریکا تلاش گسترده‌ای را برای آزادی هزاران شهروند آمریکایی که اغلب آنها تبار فلسطینی داشتند و در نوار غزه گیر افتاده بودند، اما گروگان نبودند، آغاز کردند. این تلاش دیپلماتیک نتایجی را در بر داشت. نزدیک به ۱۱۲ گروگان از جمله چند شهروند آمریکایی آزاد شدند. آتش‌بس یک‌هفته‌ای بین ۲۴ نوامبر تا یک دسامبر به آزادی ۱۰۵ گروگان در مقابل آزادی ۲۰۰ اسیر فلسطینی منجر شد. حدود ۱۰۰ گروگان در غزه باقی مانده‌اند، اما این عدد دقیق نیست و تردیدهایی در مورد تلفات احتمالی در بین آنها وجود دارد. تصور می‌شود که حدود ۶ شهروند آمریکایی همچنان در غزه در اسارت هستند. مقام‌های ارشد آمریکایی از جمله ویلیام برنز، رئیس‌آژانس مرکزی اطلاعات (CIA)، آنتونی بلینکن، وزیر خارجه و شخص جو بایدن، رئیس‌جمهور ماهه درگیر این گفت‌وگوها بودند و برنز بارها برای مذاکره به خاورمیانه و اروپا سفر کرد. آنها همچنین با خانواده‌های گروگان‌ها در تماس بودند و هم‌دردی و صمیمیتی را نشان دادند که این خانواده‌ها معتقد بودند دولت اسرائیل از آنها دریغ کرده است. بعد از بیش از ۴ ماه مذاکره، هنوز تعداد بیشتری از گروگان‌ها آزاد نشده‌اند. ماه فوریه گزارشی در مورد توافق اسرائیل با یک توقف ۶ هفته‌ای در جنگ به ازای آزادی ۴۰ گروگان در نوار غزه به ازای آزادی تعداد نامعلومی از آسرای فلسطینی مطرح شد. گفت‌وگوها در مورد یک توافق به دلیل عوامل مختلف از جمله این واقعیت که